

Stanisław Cichosz, Tadeusz Szawłowski

Obrót prawny z zagranicą : przepisy dotyczące notariatu w instrukcji sądowej i notarialnej

---

Palestra 9/1(85), 67-72

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dług kursu specjalnego kwoty te wynoszą odpowiednio 93—440 zł. A więc także i w tym wypadku sąd nasz okazał się zbyt hojny, bo na podstawie jego wyroku NBP musi przekazywać z górą 200 fr miesięcznie w dewizach, czyli przeszło dwa razy więcej, niż to przewiduje najwyższa stawka zasądzana we Francji.

Przy rozważaniu zatem wysokości należnych świadczeń alimentacyjnych pożądanym byłoby brać przede wszystkim pod uwagę przeciętną wysokość alimentów, jakie są zasądzone przez sądy poszczególnych państw na dzieci mieszkające w tych państwach, gdyż daje to bezpośrednią wskazówkę co do siły nabywczej waluty tych państw i możliwości zaspokojenia potrzeb dziecka, a następnie — po przeliczeniu tej przeciętnej na złote — uwzględnić inne okoliczności danego wypadku, jak sytuację rodzinną matki dziecka, możliwości zarobkowe i sytuację rodzinną ojca, wiek dziecka, jego stan zdrowia lub szczególne potrzeby. Na podstawie tych wszystkich okoliczności można dość precyzyjnie wyważyć wysokość zasądzanych alimentów, pozostającą w granicach suszności i uwzględniającą interesy dewizowe Państwa.

Z braku miejsca nie można przytoczyć więcej przykładów dotyczących wysokości przeciętnych kwot alimentów zasądzanych w innych krajach. Wysokość ta jest zresztą zmienna, co pewien czas informacje tego rodzaju dezaktualizują się, wobec czego byłoby celowe zwracać się o informacje do Ministerstwa Sprawiedliwości.

Problematyka stosowania przepisów dewizowych w praktyce sądów wymaga na pewno szerszego omówienia, niemniej jednak już niniejsze, dość ramowe podkreślenie niektórych ważniejszych zagadnień powinno uczulić pracowników wymiaru sprawiedliwości na sygnalizowane tu niedociągnięcia i zwrócić uwagę na podstawową zasadę, że sądy mają stać na straży przestrzegania prawa, a nie tolerować jego lekceważenie lub nawet obchodzenie przez swych poszczególnych pracowników. To samo dotyczy należytego doceniań interesów gospodarki dewizowej.

STANISŁAW CICHOSZ
TADEUSZ SZAWŁOWSK

Obrót prawny z zagranicą — Przepisy dotyczące notariatu w instrukcji sądowej i notarialnej*

Na podstawie zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z 26 lipca 1963 r. (Dz. Urzęd. Min. Spraw. Nr 5, poz. 56) została ogłoszona instrukcja dotycząca trybu urzędowania sądów i biur notarialnych w zakresie obrotu prawnego z zagranicą.

Stosownie do art. 1 tejże instrukcji obrót prawny sądów powiatowych i wojewódzkich oraz państwowych biur notarialnych z organami wymiaru sprawiedliwości i innymi organami państw obcych odbywa się w sposób określony umowami międzynarodowymi oraz przepisami wydanymi w celu ich wykonania. Przepisy omawianej instrukcji stosuje się wówczas, gdy sprawa obrotu prawnego w ogóle nie została uregulowana umowami międzynarodowymi lub została uregulowana w sposób nie dość szczegółowy.

* Przedruk artykułu z niewielkimi zmianami z nru 4 BMS z 1964 r.

Poniżej omówimy pokrótce przepisy tej instrukcji dotyczące notariatu.

Korespondencję dotyczącą obrotu prawnego z zagranicą kieruje się bezpośrednio do Ministerstwa Sprawiedliwości (§ 2 instrukcji).

Korespondencję nie dotyczącą pomocy prawnej, otrzymaną bezpośrednio od sądów lub innych organów państwa obcego albo od zamieszkałych za granicą osób prywatnych oraz od obcych przedstawicielstw dyplomatycznych i urzędów konsularnych w Polsce, należy stosownie do § 3 instrukcji przelać do wglądu do Ministerstwa Sprawiedliwości wraz z przygotowaną odpowiedzią. W ten sam sposób należy postąpić, gdy wysyła się w tych sprawach pisma z własnej inicjatywy za granicę.

Stosownie do § 97 instrukcji stosuje się ona odpowiednio w zakresie urzędowania biur notarialnych. Przepisy te dotyczą w szczególności spraw, o których jest mowa w późniejszych podtytułach.

Forma dokumentów

Dokumenty w obrocie z zagranicą należy sporządzać wyłącznie pismem maszynowym, na białym papierze, bez używania drukowanych formularzy przeznaczonych do użytku wewnątrz kraju: muszą one być czyste i pisane tylko na jednej stronie; nie powinny zawierać błędów lub przekreśleń bądź śladów wycierania.

W protokołach i aktach notarialnych dotyczących obrotu z zagranicą należy podać obywatelstwo, miejsce zamieszkania oraz miejsce pobytu strony (§ 7 ust. 1 i 2 instrukcji).

Pisma wychodzące z państwowego biura notarialnego podpisuje notariusz sporządzający czynność, którego wzór podpisu został złożony w Ministerstwie Sprawiedliwości. Powinny one być opatrzone stemplem i pieczęcią z godłem. Pod podpisem powinno być wypisane pismem maszynowym imię, nazwisko i stanowisko podpisującego (§ 8 instrukcji).

W treści pism i aktów notarialnych nie należy używać skrótów, zwłaszcza przy cytowaniu przepisów prawnych i podawaniu nazw.

Nie mogą być wysyłane za granicę pisma i załączniki stanowiące odbitki przez kalkę. Powinny one być sporządzane zawsze jako czystopisy pismem maszynowym.

Ważność dokumentów zagranicznych

Dokumenty pochodzące z zagranicy, wydane lub uwierzytelnione w przepisanej formie przez organy państwowe albo przez osobę zaufania publicznego państw obcych w zakresie ich właściwości, nie wymagają do ich użycia przed sądem lub państwowym biurem notarialnym legalizacji przez polskie lub obce urzędy konsularne (§ 87 instrukcji).

Wyjątek od tego — stosownie do § 88 instrukcji — stanowią pełnomocnictwa notarialne upoważniające do sporządzenia w Polsce czynności prawnych oraz sporządzone przez notariuszy państw obcych dokumenty stwierdzające czynności prawne, które mają stanowić podstawę do wpisu praw majątkowych w księgach wieczystych. Dokumenty takie powinny być opatrzone przez urząd konsularny PRL klauzulą legalizacyjną następującej treści:

„Stwierdzam autentyczność podpisu notariusza . . . . . i pieczęci urzędowej . . . . . oraz zgodność dokumentu z prawem miejsca jego wystawienia

. . . . . dnia . . . . . 196 . . . . . r.”

Uwierzytelnianie i legalizacja dokumentów przeznaczonych do użytku za granicą

W tej kwestii mają zastosowanie przepisy § 89 i 90 instrukcji, które głoszą:

„§ 89. 1. Jeżeli dokument przeznaczony do użytku za granicą ma być zalegalizowany przez obcy urząd konsularny, powinien on być uwierzytelniony w następujący sposób:

- a) na dokumencie sądowym — autentyczność podpisu sędziego lub sekretarza sądowego oraz autentyczność pieczęci urzędowej sądu stwierdza prezes danego sądu lub upoważniony przez niego sędzia;
  - b) na dokumencie notarialnym — autentyczność podpisu notariusza i pieczęci urzędowej państwowego biura notarialnego stwierdza bezpośrednio Ministerstwo Sprawiedliwości;
  - c) na tłumaczeniu dokumentów — autentyczność podpisu tłumacza przysięgłego i jego pieczęci stwierdza prezes sądu wojewódzkiego lub upoważniony przez niego sędzia.
2. Dokumenty uwierzytelnione zgodnie z postanowieniami ust. 1, po zalegalizowaniu ich przez Ministerstwo Sprawiedliwości, podlegają następnie legalizacji przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

§ 90. Klauzula uwierzytelniająca stosowana przez prezesów sądów powiatowych i wojewódzkich powinna brzmieć następująco:

„Niniejszym stwierdzam autentyczność podpisu . . . . .
(imię, nazwisko i stanowisko)

i pieczęci urzędowej . . . . .
(nazwa sądu albo nazwisko tłumacza)

Pobrano i skasowano opłatę skarbową w kwocie . . . . . zł.

. . . . . dnia . . . . .
(miejscowość)

(pieczęć okrągła)

.....
(podpis osoby uwierzytelniającej i jej tytuł służbowy)''

Wzory podpisów

W myśl § 91 instrukcji prezesi sądów powiatowych i kierownicy państwowych biur notarialnych powinni przysyłać Ministerstwu Sprawiedliwości — za pośrednictwem prezesa sądu wojewódzkiego — wzory podpisów osób upoważnionych do uwierzytelnienia zgodnie z § 89 dokumentów przeznaczonych do użytku za granicą.

Prezesi sądów wojewódzkich przysyłają wzory podpisów własnych oraz podpisów osób upoważnionych przez nich do legalizacji dokumentów.

Wzory podpisów przesyła się Ministerstwu Sprawiedliwości w styczniu każdego roku kalendarzowego.

Pobieranie przez państwowe biura notarialne podatków i opłat od cudzoziemców dewizowych

Na podstawie § 92—97 instrukcji o obrocie prawnym z zagranicą (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. z 1963 r. Nr 5, poz. 56) i po uzgodnieniu z Naczelnikiem Wydziału Dewizowego Narodowego Banku Polskiego (pismo z dnia 2.XII.1963 r. Nr DZ/1/2574) ustalone zostały wskazania w zakresie pobierania od cudzoziemców dewizowych podatków i opłat z czynności notarialnych.

W zarządzeniu Ministra Finansów z dnia 31.V.1960 r. w sprawie stosowania przepisów ustawy dewizowej do osób czasowo przebywających za granicą lub w kraju oraz zezwolenia dla tych osób na niektóre czynności obrotu wartościami dewizowymi (Mon. Pol. Nr 51, poz. 244) zawarte są przepisy określające, jakie osoby w rozumieniu polskich przepisów dewizowych są krajowcami dewizowymi, a jakie — cudzoziemcami dewizowymi. Przepisy te zostały omówione w „Biuletynie Ministerstwa Sprawiedliwości” w zeszyte nr 2 z 1961 r. w artykule pod tytułem „Nowe przepisy o krajowcach dewizowych i cudzoziemcach dewizowych”.

Wskazania, o których wyżej mowa, są następujące:

1. Jeżeli cudzoziemiec dewizowy uiszcza w państwowym biurze notarialnym podatki i opłaty z dokonanych czynności notarialnych, to powinien uiścić je w złotych przy zachowaniu następujących warunków:

a) bądź przedstawia zezwolenie dewizowe na dokonanie tej zapłaty,

b) bądź też okazuje dowód odprzedaży przez niego Narodowemu Bankowi Polskiemu albo innemu bankowi lub instytucji posiadającej uprawnienia dewizowe walut obcych co najmniej w wysokości odpowiadającej równowartości zagranicznych środków płatniczych po obowiązującym kursie, tzw. specjalnym. Kurs ten ogłaszany jest w Monitorze Polskim i obecnie wynosi zł 24 za 1 dolara USA, a zł 67 gr 15 za 1 ang. funta szterl. itd. Wspomniany dowód odprzedaży może być wystawiony między innymi przez dokonujące wymiany placówki Orbisu lub Banku Polska Kasa Opieki S.A. Jeśli chodzi w szczególności o Polską Kasę Opieki, to na wspomnianym dowodzie odprzedaży powinien być podany powyższy kurs specjalny lub też powinien on wynikać z obliczenia.

Okazując dowód odprzedaży walut cudzoziemiec dewizowy powinien złożyć jednocześnie oświadczenie, że zapłata następuje z pieniędzy uzyskanych właśnie ze wspomnianej odprzedaży walut.

Zamiast okazywać dowód odprzedaży walut cudzoziemiec dewizowy może okazać dowód przekazania przez niego lub na jego rzecz walut z zagranicy, które wypłacone mu zostały z jego rachunku bankowego po wskazanym wyżej kursie, przy czym również i wówczas cudzoziemiec dewizowy powinien złożyć analogiczne oświadczenie.

Przedstawione przez cudzoziemca dewizowego dowody stwierdzające uzyskanie zezwolenia na dokonanie płatności w złotych lub też stwierdzające dokonanie sprzedaży walut obcych (w gotówce, czeku, przekazie itp.) powinny być w zasadzie zatrzymywane przez notariusza pobierającego opłatę lub podatek. W wypadku jednak gdy dowód odprzedaży walut opiewa na większą kwotę, można dowód taki zwrócić stronie, odnotowując na dowodzie fakt pobrania opłaty i jej wysokość. Adnotacja powinna być opatrzona pieczętką podłużną biura i podpisana przez notariusza.

Ponadto c) wzmianka o udzieleniu zezwolenia dewizowego na uiszczenie podat-

ków i opłat z czynności notarialnej lub też wzmianka o okazaniu dowodu odprzedaży lub przekazania walut i o wspomnianym wyżej oświadczeniu powinna być zamieszczona w akcie notarialnym obejmującym czynność notarialną, a gdy czynność notarialna dokonana zostaje w formie poświadczenia podpisu lub odpisu — w klauzuli poświadczeniowej.

Wzmianki te, jeśli umieszczone są w klauzuli poświadczeniowej, powinny być również zamieszczone w repertorium A w rubr. 4.

2. Jeżeli dokonana przez cudzoziemca dewizowego czynność^{*} notarialna sporządzona jest jedynie w interesie krajowca dewizowego (np. oświadczenie potrzebne temuż krajowcowi do załatwienia sprawy rentowej), to gdy cudzoziemiec dewizowy wskazuje, iż opłaty za tę czynność ponosi krajowiec dewizowy, należy pobrać je od krajowca dewizowego (bez potrzeby przedstawiania przez niego zezwolenia dewizowego). Powinna być o tym dokonana również odpowiednia wzmianka w sporządzonym akcie notarialnym obejmującym czynność notarialną bądź w klauzuli poświadczeniowej, gdy czynność dokonana jest w formie poświadczenia, a także — w tym ostatnim wypadku — w repertorium A. Kwit z uiszczenia za opłaty powinien być wówczas wydany krajowcowi dewizowemu.

3. Wspomniana wyżej instrukcja o obrocie z zagranicą nie uchybiła dopuszczalności umów między stronami co do ponoszenia należnych z czynności notarialnej podatków i opłat, strony więc w ramach obowiązujących przepisów i przyjętych zasad mogą się w tym względzie między sobą umówić.

4. Jeśli cudzoziemiec dewizowy udziela w akcie notarialnym pełnomocnictwa krajowcowi dewizowemu, to powinien on, tj. cudzoziemiec dewizowy, uiścić opłatę notarialną nie tylko od oryginału aktu pełnomocnictwa, lecz również opłatę skarbową i opłatę notarialną przynajmniej za jeden wypis. Opłaty skarbowe i opłaty notarialne za dalsze wypisy może uiścić pełnomocnik (krajowiec dewizowy) bez potrzeby przedstawienia zezwolenia dewizowego, ponieważ na nim, jako na osobie uzyskującej wypis (świadectwo), ciąży obowiązek uiszczenia opłaty skarbowej (art. 2 ust. 1 ustawy o opłacie skarbowej). Zasadę tę należy również przyjąć, jeśli chodzi o opłatę notarialną za dalsze wypisy pełnomocnictwa.

5. Jeśli cudzoziemiec dewizowy przesyła z zagranicy pełnomocnictwo udzielone krajowcowi dewizowemu, to należną od tego egzemplarza pełnomocnictwa opłatę skarbową powinien uiścić w terminie 7 dni od daty otrzymania pełnomocnictwa w kraju pełnomocnik (krajowiec dewizowy), jak to wynika z art. 5 ustawy o opłacie skarbowej w związku z art. 2 tejże ustawy (bez potrzeby przedstawiania zezwolenia dewizowego).

6. Należy mieć na uwadze, że udzielenie zezwolenia dewizowego na dokonanie czynności prawnej nie obejmuje zezwolenia na uiszczenie przypadających od tej czynności podatków i opłat, na co potrzebne jest oddzielne zezwolenie. Obydwa wspomniane zezwolenia mogą być wydane w jednym dokumencie.

7. W sprawie zawierania umów najmu lub dzierżawy lokali, budynków i terenów pod budowę z cudzoziemcami dewizowymi w kraju obowiązuje obecnie zarządzenie Ministra Finansów z dn. 21.XII.1962 r. (Mon. Pol. z 1963 r. Nr 5, poz. 22).

8. Wszystkie wyżej opisane zasady stosują się również wtedy, gdy czynność notarialna dokonywana jest przez krajowca dewizowego, z tym jednak zastrzeżeniem, że jeśli takim pełnomocnikiem jest adwokat, to może on uiścić podatki i opłaty z czynności notarialnej za cudzoziemca dewizowego, wykładając za niego sumę do wysokości 300 zł w jednej sprawie (bez potrzeby uzyskiwania na to zezwolenia dewizowego).

9. Przypadające od cudzoziemca dewizowego zaległości w podatkach i innych

należnościach egzekwowanych przez organ finansowy, uiszczane w trybie art. 5 ustawy o szczególnym trybie ściągania zaległości z tytułu niektórych zobowiązań właścicieli nieruchomości wobec Państwa (Dz. U. z 1958 r. Nr 77, poz. 398), oraz przedpłata na zaliczkę na podatek dochodowy ze sprzedaży nieruchomości w trybie § 30 rozporządzenia Ministra Finansów z dn. 27.I.1955 r. (Dz. U. Nr 5, poz. 29) — nie są objęte wspomnianą instrukcją o obrocie prawnym z zagranicą, jako podatki i należności z innego tytułu, a nie z tytułu czynności notarialnej, i mogą one być wpłacane do rąk notariusza w złotych bez potrzeby uzyskiwania zezwolenia dewizowego.

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA

1. Przekazanie państwowym biurom notarialnym prowadzenia ksiąg wieczystych

Na podstawie ustawy z dnia 16 listopada 1964 r. o przekazaniu państwowym biurom notarialnym prowadzenia ksiąg wieczystych (Dz. U. Nr 41, poz. 278) została wprowadzona istotna zmiana w dotychczasowym sposobie prowadzenia ksiąg wieczystych. Tak więc w ciągu 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy (tj. od 21 grudnia 1964 r.) nastąpi przejęcie przez poszczególne PBN-y czynności prowadzenia ksiąg wieczystych w terminach ustalonych przez Ministra Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia. Minister Sprawiedliwości określi także w drodze rozporządzenia, które z PBN-ów przejmą prowadzenie ksiąg wieczystych, oraz ustali obszary ich właściwości miejscowej.

Państwowe biura notarialne, które przejmą prowadzenie ksiąg wieczystych, będą właściwe do zakładania takich ksiąg oraz do prowadzenia zbiorów dokumentów dotyczących nieruchomości, które nie mają urządzonych ksiąg wieczystych albo których księgi zaginęły lub uległy zniszczeniu. Akty notarialne, których treścią jest przeniesienie, ustanowienie, zmiana lub zniesienie prawa podlegającego wpisowi do księgi wieczystej, mogą być sporządzane przez PBN, które prowadzi księgę wieczystą dla danej nieruchomości, bądź przez PBN miejsca zamieszkania jednej ze stron. Przy wykonywaniu czynności związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych PBN-y stosują odpowiednio obowiązujące dotychczas przepisy, uwzględniając jednocześnie przepisy nowej ustawy.

Księgi wieczyste prowadzi notariusz; pracownikowi PBN-u mającemu odpowiednie kwalifikacje kierownik tegoż PBN-u może powierzyć samoistne spełnianie wszystkich lub niektórych czynności wykonywanych dotychczas samoistnie — w zakresie prowadzenia ksiąg wieczystych — przez sekretarza sądowego.

Akt notarialny, który dotyczy prawa podlegającego wpisowi do księgi wieczystej, powinien zawierać — oprócz treści określonej w prawie o notariacie — wniosek stron o dokonanie wpisu do księgi wieczystej. Jeżeli dany akt notarialny sporządza PBN nie prowadzące księgi wieczystej, jest ono obowiązane przesłać w ciągu 7 dni wypis aktu temu PBN-owi, które jest właściwe do prowadzenia księgi wieczystej danej nieruchomości. Jeżeli nie ma przeszkód do wpisu, PBN właściwe do prowadzenia księgi wieczystej dokonuje wpisu zgodnie z treścią aktu